

Weerklank

gereformeerd maandblad voor toerusting en informatie

CREMATIE IN HET LICHT VAN GODS WOORD

Door ds. Rob Visser

In gesprekken in de gemeente komt al meer de vraag naar begraven of cremen naar voren. Cremeren is steeds meer gewoon. Het is in ons land zelfs zo dat meer mensen zich laten cremen dan dat ze zich laten begraven. Op dit punt blijkt ook in de kerk nogal wat onzekerheid te bestaan. Daarom is het goed hieraan aandacht te geven.

DE DOOD KOMT GODS SCHEPPING BINNEN

God heeft de mens gemaakt om te leven en niet om te sterven. De verwachting dat eens de dag van het sterven zou komen, was er niet bij de eerste mensen op aarde. Adam en Eva hebben de dood niet gekend en ook niet verwacht. Als Adam en Eva in liefdevolle gehoorzaamheid aan de HERE blijven leven zal de dood nooit hun bestaan binnen komen. De dood komt alleen als zij ongehoorzaam aan God worden. Zie Gen. 2:17.

God heeft de eerste twee mensen geschapen en hen die prachtige tuin in Eden gegeven om daarin te leven. Alles wat de mens zag, was prachtig. Ze kunnen heerlijk leven en mogen van al de vruchten eten die er aan de bomen daar groeien. Een geweldige overvloed. De HERE komt naar Adam en Eva toe en gaat vertrouwelijk met hen om. De hele aarde staat onder de regering van de mens en niets op aarde is voor de mens een bedreiging. Geen plant en geen dier. Als de HERE na zes dagen alles gemaakt heeft zoals Hij dat wil, lezen we in Gen. 1:31: "En God zag al wat Hij gemaakt had, en zie, het was zeer goed. Toen was het avond geweest en het was morgen geweest: de zesde dag.." het "zeer goed" betekent o.a. dat de aarde die God de mens als woning gegeven heeft geen enkele bedreiging voor de mens kent. De bedreiging en het gevaar van de kant van de duivel komen later. Zie 2 Petr. 2:4; Jud. 6.

De dood kan alleen in het leven van de mens komen als hij ongehoorzaam aan de HERE wordt. De dood hoort niet bij Gods schepping maar kan in het leven van de mens komen. Wij weten wat er gebeurd is. Dat wij mensen gezondigd hebben en de dood in ons leven gekomen is. Het gevolg daarvan is o.a. dat we ons met lijkbezorging moeten bezighouden.

WAT IS IN DE BIJBEL DE WAARDE VAN BEGRAVEN?

Als je de Bijbel leest en erop let hoe er met de lichamen van geliefden die gestorven zijn omgegaan wordt, lezen we steeds weer over begraven.

De eerste keer dat we in de Bijbel van een begrafenis lezen, is wanneer Abrahams vrouw Sara sterft. Abraham heeft van de inwoners van het land de grot Machpela gekocht. Zie Gen. 23. Deze grot moet als graf gaan dienen. Abraham wordt hier later ook zelf begraven. (Gen. 25:9,10) We lezen steeds weer van begraven. Gods volk in het Oude Testament doet veel moeite om hun geliefden te kunnen begraven. Een paar voorbeelden daarvan zijn:

1. Simson: De rechter Simson heeft met duizenden Filistijnen de dood gevonden. Zijn familie is zijn lijk tussen de duizenden lijken gaan zoeken en heeft hem in het graf van zijn vader Manoach gelegd. Recht. 16:31
2. Asahel: Asahel is een belangrijke man in het leger van David. Als hij in de slag bij Gibeon door Abner gedood wordt, lezen we: "Ze namen Asahel op en begroeven hem in het graf van zijn vader, dat in Bethlehem lag." 2 Sam. 2:32 Het is niet zo dat we in de Bijbel alleen voorbeelden van begraven vinden. Het is God zelf die begrafenis aanduidt als de goede manier van lijkverzorging. Zelfs iemand die vanwege een misdaad de doodstraf gekregen had, moest begraven worden. Dat gold zelfs van iemand die zo zwaar gezondigd had dat zijn lichaam na de steniging de rest van de dag aan een paal moest hangen. We lezen dat in Deut. 21:22,23:

"Verder, wanneer iemand een zonde begaan heeft *waarop* de doodstraf *staat*, en hij gedood wordt, en u hem aan een paal hangt, dan mag zijn dode lichaam niet aan de paal overnachten, maar moet u hem beslist diezelfde dag *nog* begraven. Een gehangene is namelijk door God vervloekt. U mag uw land, dat de HEERE, uw God, u als erfelijk bezit geeft, niet onrein maken."

De HERE heeft zelfs zelf het lichaam van een mens begraven. We lezen dit wanneer Mozes de berg Nebo opgaat om daar te sterven. Hij mag het land Kanaän niet binnengaan. Niemand is erbij als Mozes zijn laatste adem uitblaast. De

HERE eert hem door zijn lichaam niet zomaar op de berg te laten liggen. De HERE zorgt ervoor dat Mozes lichaam eervol begraven wordt. We lezen dat in Deut. 34:5,6: "Zo stierf Mozes, de dienaar van de HEERE, daar in het land van Moab, overeenkomstig het woord van de HEERE. En Hij begroef hem in een dal in het land van Moab, tegenover Beth-Peor. En niemand weet *waar* zijn graf *is*, tot op deze dag."

DE BEGRAFENIS VAN JEZUS

Als we in de Bijbel verder lezen, komt steeds weer naar voren dat begraven de gewone en eerbare manier van lijkbezorging is. Als het aan Jezus tegenstanders gelegen had zou de Here Jezus geen eervolle begrafenis gekregen hebben. Het was de gewoonte volgens het geldende Romeinse recht, dat mensen die de kruisdood ondergaan hadden op de vuilnishoop buiten Jeruzalem verbrand werden. Dan zou Jezus lichaam daar zonder begrafenis tot as geworden zijn. Het was de bedoeling van de Joodse leiders dat dit ook met de Here Jezus zou gebeuren.

De Heilige Geest wijst er in het Oude Testament al op dat, wanneer de Verlosser gedood zal worden, de mensen zullen proberen Zijn dode lichaam zo te behandelen dat ze Hem daarmee nog meer in de schande steken. De Geest vertelt ons dat de HERE ervoor zal zorgen dat dit niet gaat gebeuren. We lezen daarvan in Jesaja 53.

De Heilige Geest profeteert daar in vers 9 over de Verlosser die zal komen: "Men heeft Zijn graf bij de goddelozen gesteld, en Hij is bij de rijke in Zijn dood geweest". In deze zin zie je een tegenstelling. Een graf bij misdadigers en Zijn laatste rustplaats bij de rijke. Het eerste deel van deze zin wijst erop wat mensen volgens de gewoonte wilden doen: Jezus lichaam op de vuilnishoop. Dat was waar lichamen van zulke misdadigers thuishoorden. De werkelijkheid werd door Gods leiding dat Jezus lichaam, heel anders dan de gewoonte, in het mooie graf van een rijk man begraven werd. Hij krijgt ondanks alles een eervolle begrafenis.

We zien bijna 800 jaar later hoe deze profetie vervuld wordt. Wanneer de Here Jezus van het kruis gehaald wordt, komt Hij niet in handen van Zijn vijanden. Het zijn ook niet de Romeinen of andere gezagsdragers die het lichaam van de Here Jezus wegbrengen. Jozef van Arimathea, die een rijk man was (zie Matt. 27:57), vraagt of hij het lichaam van de Here Jezus mag krijgen om het te begraven. De Romeinse stadhouder Pontius Pilatus staat dit verzoek toe. Dan gebeurt er wat we in Mattheus 27:59-60 lezen: "En Jozef nam het lichaam in ontvangst, wikkelde het in zuiver fijn linnen, en legde het in zijn nieuwe graf, dat hij in de rots uitgehakt had; en nadat hij een grote steen voor de ingang van het graf gewenteld had, ging hij weg."

Jezus wordt dus op een heel eervolle manier begraven. Hij wordt zelfs in een mooi graf, in het graf van een rijke, begraven.

ZAAIEN DOOR BEGRAVEN

Wij lezen ook in het Nieuwe Testament steeds weer dat de gelovigen begraven worden. Wanneer Paulus over Christus opstanding schrijft en wat dat voor de gelovigen betekent, gebruikt hij het beeld van het zaad. Het zaad dat in de grond gezaaid wordt en dan vergaat om weer nieuw leven te kunnen voortbrengen. Hij schrijft dan o.a.: "Maar, zal iemand zeggen, hoe worden de doden opgewekt en met wat voor lichaam komen zij *terug*? Dwaas, wat u zaait, wordt niet levend, als het niet gestorven is. En wat u zaait, *daarvan* zaait u niet het lichaam dat worden zal, maar een kale graankorrel, al naar het voorvalt, van tarwe of van een van de andere *graansoorten*. God echter geeft daaraan een lichaam zoals Hij heeft gewild, en aan elk van de zaden zijn eigen lichaam." 1 Kor. 15:35-38. Het is duidelijk dat Paulus hier het beeld van de begrafenis en niet het beeld van de crematie gebruikt. Begrafenis sluit aan bij de wil van onze hemelse Vader als het om lijkbezorging gaat.

EERSTE CONCLUSIE

Begrafenis is in de Bijbel de eerbare manier van lijkbezorging. Het wordt in de Bijbel als een schande gezien als een mens niet begraven wordt. Zie o.a.: 1 Sam. 17:44-46; 1 Kon.14:9,13; 2 Kon 9:10; Psalm 79:1-3; Pred. 8:10; Jes. 14:18-20. Begraven is de manier van lijkbezorging die past bij de mens als Gods beeld die in zonde gevallen is. Dat wordt nog duidelijker als we letten op wat we in Bijbel over verbranding van lijken lezen.

CREMATIE IN DE BIJBEL

Het verbranden van een lichaam heeft in de Bijbel met schande en straf te maken. Het verbranden of verassen is een manier van lijkbezorging die juist schande en oneer uitdrukt. Laten we de voorbeelden van verbranding en bijna verbranding in de Bijbel eens bekijken.

Genesis 38:24 De schoondochter van Juda is Tamar. Zij wordt ervan beschuldigd dat zij overspel gepleegd heeft. De reactie van Juda is dan dat Tamar uit haar huis gehaald moet worden en dat ze verbrand moet worden. We hebben hier te maken met een doodstraf door verbranding. Het gaat er nu niet om dat en waarom deze straf in dit geval niet uitgevoerd is. Een ding is duidelijk: hier wordt met een schandelijke dood gedreigd.

Leviticus 20:14 We lezen hier: "Wanneer een man een vrouw én haar moeder neemt, is dat schandelijk gedrag. Men moet hem en die *vrouwen* met vuur verbranden, zodat er geen schandelijk gedrag in uw midden *meer* is." De zonde waarover hier gesproken wordt, is zo groot dat van mensen die zo geleefd hebben niets op aarde over mag blijven. Hun lichamen moeten worden verbrand. Iedereen moet weten dat op deze manier van leven de eeuwige straf, het eeuwige

vuur, volgt.

Leviticus 21:9 In dit vers lezen we: "Als een dochter van een zekere priester zich ontheiligt door hoererij te bedrijven, dan ontheiligt zij haar vader. Zij moet met vuur verbrand worden."

Hoererij is in Israël een ernstige zonde. Wanneer de dochter van een priester als hoer leeft, is dat nog ernstiger omdat zij daarmee een smet op Gods dienaar en daarmee ook op Gods heiligdom legt. Om deze smet helemaal weg te halen, mag er niets van haar lichaam, van het lichaam waarmee zij zo intens gezondigd heeft, overblijven. De smet op Gods heiligdom moet radicaal verdwijnen door de verbranding van haar lichaam.

Jozua 7:15,25 Het volk Israël is het beloofde land binnengegaan. Het land Kanaän moet nu door het volk verder ingenomen worden. De eerste stad die ingenomen wordt, is Jericho. De HERE zorgt voor de overwinning door de muren van deze stad te laten instorten. De HERE heeft gezegd dat niemand bij het veroveren van Jericho iets voor zichzelf uit de stad mag nemen. Het volk moet bij het innemen van Kanaän leren dat niet de volken die zij overwinnen aan hen welvaart en rijkdom geven. Dat komt van God alleen. Aan de HERE komt de rijkdom die er in Kanaän te vinden is toe. Door niet van wat er in Jericho is voor zichzelf te nemen, kan het volk haar dankbaarheid aan de HERE laten zien. Dan is er toch nog een man, Achan, die kostbare dingen uit de stad voor zichzelf meeneemt. We lezen wat de straf daarop is: "En het zal gebeuren dat hij die aangewezen wordt *als schuldig* aan de ban, met vuur verbrand zal worden, hij en alles wat hij heeft, omdat hij het verbond van de HEERE overtreden heeft en omdat hij een schandelijke daad in Israël gedaan heeft". Deze straf is ook uitgevoerd.

2 Koningen 23:15-18 De gelovige koning Josia gaat naar Bethel. Hij vernietigt daar het heiligdom waar Israël heel lang de HERE door beelden vereerd heeft. Deze vernietiging is vervulling van een eerdere profetie. Zie 1 Koningen 13. Wanneer Josia dat heiligdom vernield heeft, ziet hij de graven die er bij dat heiligdom zijn. Daar liggen de overblijfselen van mensen die zich juist bij het heiligdom hebben laten begraven omdat dit heiligdom voor hen heel veel waarde had.

Wat doet Josia met de lichamen die in die graven daar liggen? Wat doet hij met de lichamen van mensen die zich tot in hun graf met de beeldendienst verbonden hebben? Hij laat hun botten uit de graven halen en laat die verbranden. Dit is weer een teken van straf en afschuw. Het is duidelijk dat verbranding, dat crematie, ook hier het teken van straf is. Wat gebeurt er nog meer? Er is ook een graf van een echte profeet van de HERE. Deze man heeft niet met de

beeldendienst daar meegedaan. Josia geeft opdracht om de overblijfselen van deze man en van de profeet uit Samaria met rust te laten. Zie vers 17,18.

Amos 2:1-3 We lezen in dit gedeelte van de Bijbel dat het volk van Moab het lichaam van de koning van Edom verbrand heeft. Dat is in Gods ogen een van de grote zonden waarom Zijn straf over Moab zal komen. We zien hier hoe erg de HERE de verbranding van het lichaam van een mens haat als dat volgens Zijn wil niet nodig is.

TWEEDE CONCLUSIE

De Schrift maakt duidelijk dat begraven de manier van lijkbezorging is die met Gods wil in overeenstemming is. Het is ook duidelijk dat crematie, verbranding van het lichaam, niet de gewone manier van lijkbezorging mag zijn. Crematie kan een vorm van straf zijn of bij een epidemie gebruikt worden om levens van anderen te beschermen. Crematie als algemene vorm van lijkbezorging past niet bij echt christelijk leven. Het past niet bij een overheid, bij een volk, bij een mens die de HERE volgens Zijn Woord wil dienen. Gods volk weet dat de dag komt dat de graven zullen opengaan en de gelovigen met een volmaakt lichaam zullen opstaan. Ze zullen dan voor eeuwig ook met hun lichaam bij de HERE zijn en er zal op de nieuwe aarde geen enkele vorm van lijkbezorging meer nodig zijn.

IS ONZE CONCLUSIE ECHT STEEKHOUDEND?

Waarom stel ik deze vraag? Omdat er mensen zijn die christen willen zijn, die gereformeerd willen zijn en toch menen dat crematie een goede mogelijkheid van lijkbezorging is. Een van hen, dr. Johan Heyns schrijft over de argumenten die in de Christelijke kerk door de eeuwen heen tegen crematie zijn gebruikt het volgende: "Voor het motief dat aan deze argumenten ten grondslag ligt moeten we grote waardering hebben. Maar of deze argumenten genoeg grond zijn om tot de conclusie te komen dat begraven daarom de enige religieus-ethisch verantwoorde manier van lijkbezorging is, valt ernstig te betwijfelen. Volgens ons komt crematie of verassing hiervoor ook in aanmerking en moet het, als het de persoonlijke wens van iemand is om gecremeerd te worden ook zo aanvaard worden."¹ Hij wijst er ook op dat de heidense oorsprong van lijkverbranding geen goed argument is om het te verwerpen. Wij kunnen volgens hem vanuit heel andere en betere gedachten tot crematie overgaan. Hij schrijft daarna: "De begrafenis van Jezus is voor ons niet de norm. Jezus was immers gebalsemd en is in een grot neergelegd en die praktijk volgen wij vandaag ook niet. Het is niet overtuigend alleen een bepaald deel van zijn begrafenis normatief voor ons te laten zijn. Als we nu op crematie letten, zullen we ontdekken dat er geen ethische argumenten bestaan

waarom dat verworpen moet worden en niet aanvaard kan worden.”²

Het is goed om ook echt te overwegen wat prof. Heyns en anderen die er zo over denken, zeggen en schrijven. Je argumenten moeten goed en zuiver zijn. Ze moeten geldig zijn. Als je over deze dingen nadenkt en let op wat we in de Bijbel lezen, kunnen we niet met prof. Heyns en anderen meegaan. Ik geef daarvoor in aanvulling op wat ik al eerder geschreven heb de volgende redenen:

Het is niet zo dat alleen het voorbeeld van Jezus' begrafenis voor ons de norm geeft dat we moeten begraven. Het belangrijkste is hier juist dat de begrafenis van de Here Jezus volledig volgens de norm was die de HERE in het Oude Testament aan Zijn volk gegeven heeft. Bij die norm hoorde niet dat een lichaam gebalsemd moest worden of in een grot gelegd moest worden. Bij die norm hoort ook niet dat een gestorvene in een kist begraven wordt of dat er een grafsteen op het graf komt te staan.

De norm is begraven en dan kan de manier waarop het gebeurt op meerdere punten verschillen zonder dat het Gods norm aantast. We hebben al gezien dat dat de HERE begrafenis als gewone vorm van lijkverzorging voorschrijft terwijl crematie in sommige gevallen als zware straf uitgevoerd moet worden. Het is zelfs zo dat een van de redenen waarom God met Zijn straf over Moab komt, is dat ze de koning van Edom verbrand hebben. We lezen daarvan in Amos 2:1: “Zo zegt de HEERE: Vanwege drie overtredingen van Moab, ja, vanwege vier, zal ik er niet op terugkomen, omdat hij de beenderen van de koning van Edom tot kalk verbrand heeft.”

Hier zien we duidelijk dat het verbod om een lijk te verbranden zijn oorsprong niet heeft in verzet tegen zekere heidense gedachten, maar omdat het tegen de wil van God ingaat. Daarom is de norm die we al in het Oude Testament op dit punt lezen ook voor ons vandaag de norm.

Een ander argument tegen wat Heyns en anderen naar voren brengen, is wat Paulus in 1 Korinthe 15 schrijft. Heyns schrijft dat zowel bij begraven als ook bij crematie het lichaam van een gestorvene geschonden wordt. Hij ziet op dit punt geen enkel verschil tussen begraven en crematie. Toch is er een belangrijk verschil. Paulus gebruikt in 1 Kor. 15 voor wat na de dood van de gelovige gebeurt het beeld van het zaad dat gezaaid wordt. Hierbij zijn vooral de verzen 42-44 van belang. We lezen daar: “Zo zal ook de opstanding van de doden zijn. Het *lichaam* wordt gezaaid in vergankelijkheid, het wordt opgewekt in onvergankelijkheid. Het wordt gezaaid in oneer, het wordt opgewekt in heerlijkheid. Het wordt gezaaid in zwakheid, het wordt opgewekt in kracht. Een natuurlijk lichaam wordt gezaaid, een geestelijk lichaam wordt opgewekt. Er is een natuurlijk lichaam en er is een geestelijk lichaam.”

Zaaien wijst erop dat er een natuurlijk proces van ontbinding plaatsvindt. Het beeld van het zaaien laat zien dat de

ontbinding zonder opzettelijk en gewelddadig ingrijpen van de mens plaatsvindt.

Het beeld dat Paulus in 1 Korinthe 15 gebruikt, heeft niet de bedoeling om te wijzen op het uitstrooien van de as zoals dat bij crematie kan gebeuren. Als je dit gedeelte in de Bijbel leest, zie je dat het beeld van het zaaien en het zaad dat op ontbinding wijst waaruit iets nieuws, iets dat heerlijk voor de gelovigen is, ontstaat. Dit beeld past veel beter bij begraven dan cremieren.

UITEINDELIJKE CONCLUSIE

De HERE schrijft in de Bijbel begraven als vorm van lijkbezorging voor en crematie gaat tegen Zijn goede wil in.

1) Heyns, J.A. 1982. *Teologiese Etiek* 1, p.509,510.

Pretoria: N.G. Boekhandel Transvaal. Ik geef hier en in het volgende citaat een nederlandse vertaling van de oorspronkelijk Afrikaanse tekst

2) Heyns, J.A. a.w. p. 510.